

TÄHELEPANEKUID RÖÖVLINDUDEST

Eedi L e l o v

Kodesmaa küla, Pärnu-Jaagupi side, EE2603 Pärnumaa

Välja-loorkull

- Teada on üks südatalvine ja kaks detsembrikuist vaatlust Pärnumaal. Autor vaatles 1 isaslindu Pereküla (Halinga vald) põldudel saagijahil 1967. a. jaanuaris ja 9. detsembril 1984. a. Enn Vilbaste teatas 1 isaslinnu vaatlusest 10.dets. 1996 Vanajärvel (Tali vald).

Soo-loorkull

- 1980-ndate keskel õnnestus Kodesmaa külas (Halinga vald) spidomeetri abil mõõta saagijahil liugleva isase soo-loorkulli lennukiirust. Lind liugles ca 60 m teest, paralleelselt kultuurniite tükeldava põlluteega, millel autor autoga "Moskvitš 412" sõitis. Poole kilomeetri pikkusel teelõigul, kui liikusime kohakuti, kõikus spidomeetri seier näitude 30-35 km/h vahel.
- Soo-loorkull ei pelga asuda pesitsemata asustatud talude vahetusse lähedusse kultuurmaastikul.

7. augustil 1990 leiti 3 pojaga pesa timuti seemnepõllult Langermaa külas (Halinga vald). Pesa asus ca 150-200 m kaugusel 4 korteriga elamust. Pesale satuti timuti seemnekoristuse käigus ning pesa ümbert koristati seal kasvav kultuur nii, et pesa koos poegadega jäi lagedale. See saigi ilmselt poegadele saatuslikuks, sest 12. augustil oli pesa tühi. Kas murdis pojad rebane või hulkuv külakoer, võib vaid oletada, kuid lennuvõimestuda ei saanud nad selleks ajaks mitte kuidagi.

31. juulil 1991 leiti samas külas tiheda ja kõrge kasvuga heinapõllult (kerahein, päideroog) heina niites soo-loorkulli pesa, milles oli 2 poega. Eelmise aasta pesakoht jäi umbes kilomeetri kaugusele. Pesa niideti jällegi lahti ning pojad kadusid. Hiljem leiti 1 poja jäänused pesakoha lähedusest. Ka seekord asus pesa napilt 200 meetrit talumajast.

Kanakull

- Kanakull võib tabatud saagi pesas olevatele poegadele tuua kuni 4,5 km kauguselt. Selles veendusin 24. mail 1988. a. Varahommikul tabas isalind rästa (?) Tallinn-Pärnu mnt. äärsest Libatse kaupluse tagusest kuusetukast (Halinga vald) ja võttis suuna asustatud pesale, mis asus tol aastal Langermaa küla lähedal Kõveroja kaldal. Kanakullid pesitsesid seal tehispesas ja kasvasid lennuvõimeliseks 4 poega.

- Selles, et talvel kotkastele lisaöödaks viidud loomakorjustel toituvat kanakulli vareslased (harakad, hallvaresed ja rongad) pelgavad, veendusin talvedel 1993/94 ja 1994/95 korduvalt. Kanakulli saabudes on õhk vareslastest sõna otseses mõttes puhas. Linnud lendavad paaniliselt 100 ja enama meetri kaugusele, ja kui läheduses on kasvavaid puid, jäävad sinna peatuma. Muidu küllaltki vaprad rongad vältisid isegi ülelendu hobusekorjusest, kui nägid sellel istumas ja toitumas noort kanakulli emaslindu.

Hiireviu

- Hiireviu talvised vaatlused on sagenenud. Alates 6. jaanuarist 1976 kuni 22. detsembrini 1996 olen talvekuudel hiireviusid vaadelnud 33 korral (detsembris 15, jaanuaris 8 ja veebruaris 10 korral). Põhiosa vaatlusi on tehtud Halinga vallas Libatse, Langermaa ja Kodesmaa külade ümbruses, üksikuid ka Koonga vallas Parasmaal (6. jaan. 1976), Sauga vallas (23. jaan. 1990 ja 22. dets. 1993) ning Audru vallas (8. veebr. 1991).

33 vaatlusest 29 on tehtud 1990-ndatel aastatel. Vaatluste sagemise põhjuseks on olnud tõenäoliselt kümnendi esimese poole soojad ja lumevaesed talved.

Pika, lumerohke ja külma talve korral võivad hiireviud tulla saagijahile ka hoonete lähedusse. 4. märtsil 1996 ründas hiireviu Halinga vallas o/ü "Edasi" veski juures toitu otsivaid põldvarblasi, kuid edutult. Tol päeval kattis maad veel paks lumevaip. Mitmel korral olen detsembris ja jaanuaris näinud hiireviusid prügimägedel (Libatse).

- Aprillis 1969 ehitas hiireviu Pärnu linna lähedal Pikanõmmel pesa valmis viie päevaga.
- 20. juunil 1976. a. Parasmaal (Koonga vald) hiireviu poega rõngastades ründas emalind rõngastajaid. Rünnak ei küündinud küll füüsilise kontaktini, kuid ärev lind sööstis ca 1,5 m kõrguselt üle rõngastajate peade.
- 1990. a. leidis Heiti Karama Tori vallas kaks asustatud hiireviu pesa, mille vahekaugus oli ca 550 meetrit.
- 24. juunil 1996. a. leidsin ühes tehispesas Langermaa küla lähedal hiireviu 3-pojalise pesakonna. Kaks poega olid normaalse väljanägemisega, kuid kolmas oli praktiliselt ilma parema silmata (pea parem pool oli täielikult paistes). Linnu ülanokk oli deformeerunud, selle ülaservas oli tugev lohk, mis meenutas pistriklaste nn. hammast ja ülanoka konksjat allapoole suunatud teravikku polnud üldse.
- 26. mail 1976. a. vaatles autor koos Tenno Lauriga hiireviud toitumas metsaservale veetud lehmakorjusel Häädemeeste lähedal.

Kaljukotkas

- Kolmel aastal (1990-92) pesitsesid Põhja-Pärnumaal kaks kaljukotka paari küllaltki lähestikku. Poegadega pesade vahekaugus oli ca 9 (!) km.

Lööpistrik

- 13. juunil 1987 vaatlesin väga ärevat lööpistriku vanalindu ilmselt mulluse hallvarese pesa juures. Pesa asus ca 10 m kõrgusel rabaservas kasvava männi külgoкса tipus. Binokliga pesa uurides märkasin pesaraagudel udusuleebemeid ja roojapritsmeid. Põnevaks osutus tõsiasi, et umbes 60 meetrit eemal asus 3 pojaga merikotka pesa.
- 1990. a. leidis Tenno Laur Elbu raba servas (Halinga vald) lööpistriku pesa, milles oli 4 poega. Samas kohas oli 4 poega ka järgmisel aastal.
- Väga huvitav on lööpistriku talvitumine. 1976. a. vaatlesin 1 lindu Pärnus Rääma linnaosas 14. ja 28. jaanuaril ning 10. ja 16. detsembril. Langermaa külas nägin 1 lindu 28. veebruaril 1992. a.

Händkakk

- Händkakk on kolmel aastal (1993, 1994, 1996) pesitsenud Kereka metsatalu (Halinga vald) õuel. Pesa asus umbes 3,5 m kõrgusel põlise vahtra harude vahel, elumajast ca 40 m kaugusel. 1994. a. segasid kakke tugevasti hallvareted.
- 1994. ja 1996. a. pesitsesid händkakud keset Sõõrike küla (Halinga vald) kasvaval põliste tammede alleel. Pesa asus lõhes, mis oli tekkinud puuoksa murdumisel aastaid tagasi. Mõlemal vaatusaastal pesitses ca 1,2 km kaugusel **kodukakk**. Kodukaku pesa asus suureavalises pesakastis ning pesitsemine oli mõlemal aastal edukas (lennuvõimestus vastavalt 3 ja 2 poega).

Kõrvukräts

- Alates 1973. aastast on Tenno Laur ja Urmas Kirsimäe registreerinud 6 hilist kõrvukrätsude pesakonda. Lennuvõimetuid pesast lahkunud noorlinde on vaadeldud 10. juulist (1976. ja 1993. a.) kuni 27. augustini (1992. a.).

Kas, millal ja kus on Eestis veel kohatud kõrvukrätsu lennuvõimestumata noorlinde suve teisel poolel?

Eelpool kirjeldatud vaatlused Pärnumaalt on pakkunud huvi autorile. Loodan, et avaldatu huvitab ka teisi "kullifänne" ja toob päevavalgele veel palju uusi ja põnevaid andmeid meie kõveranokaliste sõprade kohta.

Notes on raptors and owls

The author presents some interesting observations on birds of prey in southwestern Estonia.

Circus cyaneus. Three observations have been made in winter (Jan. 1967, 09.12.1984, 10.12.1996).

Circus pygargus. The flight speed of a foraging adult male was 30-35 km per hour. Two nests of the species have been found within 200 m distance from human settlement, but both broods failed.

Accipiter gentilis. An adult male brought prey to nestlings from a distance of 4.5 km. In winter, corvids feeding on carcasses are afraid and desert their feeding place when goshawk appears.

Buteo buteo has started to winter more often: of 33 winter observations in 1976-1996 even 29 have been made in 1990s. The nest-building of a Buzzard lasted five days. Pseudo-attacks (without physical contact) to the ringers and feeding on carcass are described. The distance between two occupied nests has been 550 m.

Aquila chrysaetos. Two pairs nested 9 km from each other.

Falco subbuteo. A nest was situated 60 m from the nest of *Haliaeetus albicilla* and twice brood has contained 4 nestlings. Wintering was observed in 1976 and 1992.

Strix uralensis. One nest is situated in a farmyard, the other in village oak alley (1.2 km away from the nest of *Strix aluco*).

Asio otus. Six times since 1976, young that have just left the nest have been observed late in summer (between 10 July and 27 Aug).

